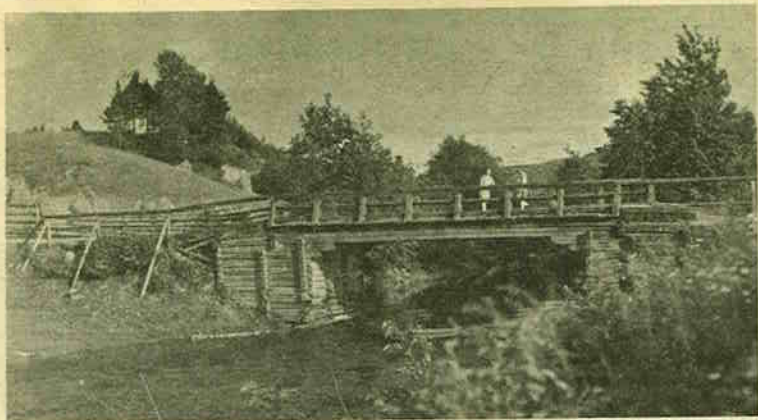

Malakin silta.

peräsin, jolla lauttaa käännettiin virran mukana. Lautassa olivat hiukan alle metrin korkuiset kaikeet. Toisessa päässä oli masto, johon kiinnitettiin vaijeri, joka oli 280 metriä pitkä. Sen päässä oli ankuri, joka oli tarkaan määmerkkien mukaan joka kevät laskettava virtaan ja syksyllä nostettava ylös. Vaijerin kannatuksena oli kolme tammista öljytynnyriä, jotka pitivät vaijerin veden pinnassa. Toinen pää vaijerista oli lautan mastossa olevassa lokissa, josta se vedettiin alas kiinni, että siitä voitiin säätää tarpeelliselle pituudelle, jotta lautta olisi mennyt laiturista laituriiin. Tämä ankurin laskeminen virtaan oli tarkkaa työtä. Kun 1932 olin ensimmäistä kertaa laskemassa ankuria, luulin että sen saa laskea mihin kohtaan tahansa keskelle virtaa, mutta kun koetimme lautalla mennä ylitse, emme päässeetkään yli laiturista laituriiin. Sitten Jortikan Matti kävi kanssani ankurin kiinnityspaikalla näyttämässä maamerkit ja sen jälkeen lautta meni aina laiturista laituriiin. Lautan kuljetus yli tapahtui siten, että kiinnitysköydet irrotettiin laiturista ja peräsimellä lautta käännettiin ja virta painoi köliin. Lautta meni yli niin nopeasti, että 176 metriä leveän joen ylitykseen meni aikaa ainoastaan kolme minuuttia. Lautan laiturit oli 1930-luvun alussa korjattu ja uudistettu niin, että ne voitiin veden pinnan mukaan nostaa ja laskea sille korkeudelle, jossa lautta oli. Taipaleen lautalla oli sähkövalot ja valonheitin, joka valaisi ylikuljetusten

aikana. Viimeinen lautta tehtiin 1935 tiemestari Hanskin ja Kaapre Viilin yhteisesti suunnittelemana. Puut, josta lautan tarpeet sahattiin, ostettiin valtion metsästä, oksatonta erikoispuuta. V. 1939 oli ylikuljetusta varten uusi ja vanha lautta. Kesäisin lautat vuorotellen nostettiin ylös tervattaviksi ja muutenkin kunnostettaviksi. Lautta koitettiin pitää liikenteessä mahdollisimman kauan. Jäät olivat keväällä vielä liikkeellä, kun jo yli kuljettiin ja syksyllä ankuri käytiin nostamassa ylös vasta joulun ja uuden vuoden aikoina. Lauttatupa oli pikkuinen ja vanha, mutta 1938 rakennettiin uusi kaksi huonetta ja keittiön käsittävä asuinrakennus, joka, kun lautturin toimi vakinaistettiin, toimi lautturin asuntona. Lautturina oli viimeksi Tahvo Eeva ja hänellä apulaisena Tauno Tuokko.

Keväällä 1939 tuotiin Kuukaupista ponttoonilautta kokeilua varten, että olisiko se käytännöllisempi ylikuljetuksessa. Se oli kapuloilla yliviedettävä, mutta hidas. Se kunnostettiin ja lautturit tehtiin noin 50 metriä toisen lautan alapuolelle. Kuitenkin 5. päivänä lokakuuta laiturinteko oli vielä kesken, kun tuli meille kaikille lautturin tekijöille kutsu ylimääräisiin kertausharjoituksiin. Myös lautturit Tahvo Eeva ja kutsun. Lautalle jäi toinen lautturit Tauno Tuokko ja hänelle apulaiseksi Aleks Susi. Myös tiemestari Hanski joutui reserviin ja apulaistiemestari Kortessalmi, jolle joutuivat kaikki koko piirin työt, ei kerinnyt käydä lautalla paljoakaan.

Lapsuuden rantoja Saunasaaren "tullissa"

Satuuteko tietämään, että Saunasaaren rannoilla pellavapäisenä juoksennellut tyttönen on nyt tunnustusta saanut kirjailija? Niin vain on. Metsäpirtissä syntynyt, nykyisin helsinkiläinen kirjailija, varatuomari Tuulikki Ijäs kertoo seuraavassa lopsuusmuistojaan. Tuulikki Ijäs sijoittui voittajan paikalle Weilin + Göösin 100-vuotisjuhlan romaanikilpailussa teoksellaan Maisa ja upseeri, joka yleisesti on saanut tunnustusta herkin kuvauksensa ja "luettavuutensa" ansiosta — miksei soveltuisi "pirttiläiseen" kirjahyllyyn. Seuraavilla riveillä Tuulikki Ijäs muistelee lapsuuden rantoja Saunasaaren "tullissa".

Kuulun siihen ikäpolveen, joka oli vielä alle kouluikä, kun sota sytty ja Metsäpirtistä oli lähdettävä. Sen vuoksi en muista sieltä paljoa, lähinnä pieniä tapauksia kootupirtistä. Ympäristön kokonaiskuva hahmottuu vain epäselvästi. Asumme Saaroisissa, muutaman talon ryhmässä joka oli Laatokan rannalla erillään itse pääkylästä. Isäni Kustaa Ijäs (kuollut 1962) oli merivarti Laatokan merivartiostossa, hän oli muuttanut Metsäpirttiin Viipurista. Äitini Ulla oli pitäjän tyttöjä, hän asuu nykyään Helsingissä ja täytti tänä vuonna 70 vuotta. Sisareni Maire kävi Saaroisten kansakoulua, opettajat Liuhola, Mentula jne olivat minulle tuttuja hänen ja muiden kou-

lulaisten kertomuksista. Missähän hekin nykyisin asunevat? — Itse muistan käyneeni kansakoululla ainakin kerran kuusijuhlissa ja kerran keväällä päättäjaisissa. Kirkonkylässä taisin käydä kerran tai pari, ja viimeisenä rauhankeksänä käytiin peräti Viipurissa. Emme kuuluneet merivartioaseman asukkaisiin, meillä oli oma talo naapurissa. Asemalla taisi silloin asua vain perheettömiä merivartioita. Jokapäiväisessä kielessä asemaa kutsuttiin kotoisasti tullitaloksi, koska siellä oli toiminut aikaisemmin tulliasema, joka lakkautettiin 30-luvun alkupuolella, kai kieltolain kumoamisen ja sprin salakuljetuksen loputtamisen takia. Isän lähdöt "tulli-

SUOJELUSKUNNASTA

Metsäpirtin sk:n harjoituksissa 15. 10. 1924.

Suojeluskuntatyö Metsäpirtissä kuten muuallakin maassamme oli erittäin monimuotoista. Sotilaskoulutuksen ohella oli urheilu kaikkine muotoineen sängen keskeisellä sijalla. Metsäpirtin suojeluskunnan jäsenmäärä lienee ollut ennen sotia siinä 250 miehen paikkeilla. Suojeluskuntatyö kaikkineen kiinnosti tavattomasti pitäjän nuoria miehiä. Tulijoita olisi ollut huomattavasti enemmän, mitä voitiin varusteiden puolesta vastaanottaa. Jäseneksi kel-

pasi hyvämaineinen mies, jonka kunnan kaksi suojeluskuntamiestä takasi.

Suojeluskunnan hallussa ollut aseistus oli perin vanhanaikaista, mutta kelpasi kuitenkin harjoitus- ja koulutuskäyttöön. Kokoontumispaikkana oli yleensä nuorisoseuran talo, mutta viimeisinä vuosina olivat uudet erinomaiset tilat valtion rakennuttamassa Harjoitustalossa. Suojeluskunnan esikunnan muodostivat Arvi Ukkonen, Eino Leimola, Simo Myöhänen, Aleks Myöhänen, Axel Fonselius, Mikko Peltonen ja Jalmari Hämäläinen.

Suojeluskunnan talous hoidettiin vapaaehtoisuuden pohjalla ja niin ollen käyttävaraita olikin jatkuvasti puutetta. Jäsenmaksujen li-

säksi avusti kunta myös jossain määrin rahallisesti. Ne eri tilaisuudet, joista käyttövaroja koottiin, olivat urheilukilpailut ja eritoten Taipaleen olympialaiset. Nämä olivatkin melko tuottoisia, koska niihin osallistui väkeä runsaasti pitäjän ulkopuoleltakin. Myöskään ei sovi unohtaa Hatakalan Ristsyrjällä sk:n toimesta järjestettyjä juhannusjuhlia. Tämä noin yhdeksänkymmentä metriä korkealla oleva maastokohta tarjosi-kin mitä ihanimman paikan laajoine näköaloineen kesäyönä juuri siihen tarkoitukseen, mitä kaikkea juhannuskokoilla sitten harrastettiin. Noin kolmenkymmenen kilometrin päästä voi hyvin nähdä Ristsyrjän kokon. Olihan näillä kokkojuhlilla kerran jopa eduskunnan puhemieskin.

Itsenäisyyspäivän juhlien järjestelyn suorittivat tietenkin aina sk-laiset. Kirkkopalveluksiin itsenäisyyspäivänä saapuivat suojeluskuntalaiset aina ryhdikkäinä suljettuna osastona Harjoitustalolta. Tämä kirkkopyhä muodostui yleensä erittäin juhlavaksi. Kirkko oli ääriään myöten täynnä ja vierrenveisuu tavallista voimakkaampaa. Jumalanpalveluksen jälkeen kokoontuivat joukot sankarihaudoille, jossa useimmiten puhui sk-upseeri Santeri Viskari.

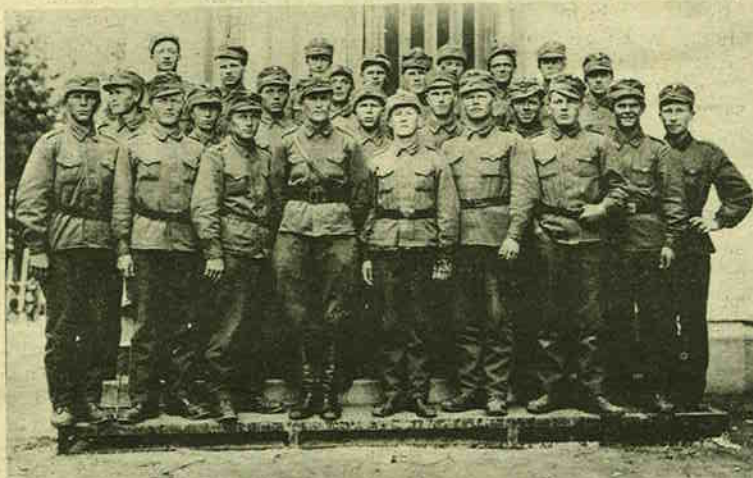
Metsäpirtin suojeluskunta muodosti talvisodan aikaisen 8. ja 9. rajakomppanian rungon. Näiden miesten harteille lankesi raskas vastuu Metsäpirtin lohkon puolustuksesta sodan alkupäivinä. Koulunniemen, Kirvesmäen ja varsinkin Volossulan alalohkon puolustus vuoden vaihteessa aiheutti suurta mieshukkaa metsäpirttiläisille. Osastomme säilytti asemansa armottomasta painostuksesta huolimatta, taistellen sinnikkäästi alati harvennevin joukoin. Taisteluthan tapahtuivat omalla maalla kotipitäjän tutuissa maisemissa ja koko isämme maata puolustaan. Tehtiin tekoja, joihin niissä oloissa vain suomalainen mies ylty.

Kenraali Heinrichs ei turhaan sanonut majuri Inkselle: »Kuulkaas majuri, minä en koskaan unohda teidän metsäpirttiläisyydenne, sillä sen parempia sotureja ei ole olemassa. Olen saanut Sotamarsalkan luona aikaan sen, että jokaiselle Metsäpirtin sotilaille annetaan kunniamerkki.» Metsäpirtin sk:n toiminta päättyi 18. 4. 1940 Surnoinmäen kansakoulun pihalla. — M.K.

LOTAT

Lottatyön merkitys niin rauhan kuin käytyjen sotienkin aikana oli sängen suuri. Kaikissa suojeluskunnan toiminnoissa olivat lotat aktiivisesti aina mukana muonittamassa, lääkittämässä, varushuollossa, viestityksessä lotat korvasivat miehet ja ylittivät taidekkuudellaan ja näppäryydellään sekä suurella rohkeudellaan monet miehet.

Metsäpirtin lottiin kuului noin 200 jäsentä. Lydyia Hämäläinen toimi viimeksi Metsäpirtin lottien puheenjohtajana, sihteerinä Alma Myöhänen ja muonituspäällikkönä

Reservin kertausharjoituksissa Kiviniemessä v. 1935, edessä keskellä vänr. Vonovuori.

talolle" ja tulot sieltä kuuluivat jokapäiväiseen ohjelmaan. En tainnut koskaan kummemmin miettiä, mitä siellä talolla tehtiin. Aseman iso moottorivene keinahteli kesäisin paikallaan aallonmurtajan kuppeissa. Kai sillä tehtiin vartiointimatkoja "merelle", kuten Laatokkaa kylässä kutsuttiin. Merivartioasemalla taisi olla kylän ensimmäinen radio, oli juhlallista käydä siellä kerran viikossa kuuntelemassa Markus-sedän lastentuntia.

Laatokka hallitsi kotitienon maisemaa. Ranta oli sillä kohtaa puhdasta valkoista hiekkaa, ja juomavesi haettiin taloihin suoraan järvestä. Kerran kesässä pidettiin Saunasaaren kalastajajuhlat merivartioaseman lähellä olevassa niemikkeessä, jossa oli vanhoja kalastaja-aittoja. Juhlissa syötiin kalaruokia ja kai siellä oli ohjelmaakin, ihmisiä ainakin muistan olleen paljon.

Sota ja lähtö Karjalasta ovat ehkä muovanneet eniten elämää meidän kohdallamme, jotka olimme silloin lapsia. Hyvään vai pahaan suuntaan, sitä olen joskus miettinyt. Luultavasti elämä on monelle avarampaa nyt, kuin se olisi ollut pienessä rajapitäjässä. Mahdollisuudet ovat laajemmat, ammattien suhteen valinnan varaa, kouluihin ja yliopistoihin on päästy ja ulkomailla matkustettu. Mutta paljon olemme menettäneetkin, juuret kotiseutuun, oman kylän ja puheliaat ihmiset, osittain murteenkin. Monet meistä Karjalassa syntyneistä puhuvat tavallaan kahta kieltä. Vanhempien, sisarusten ja karjalaisten sukulaisten kesken puhe käy itsestään Karjalan murteella, muualla puhutaan nykyisen asuinpaikan murretta. Tämä tapa säilyy varmaan elämän loppuun asti.

Varatuomari-kirjailija Tuulikki Ijäs.